

(KÜLTÜR)

üniformalı televizyon

Bu dizilerin yapımcıları, yönetmenleri, oyuncularını gerçek anlamda bir aracı olarak çalışmakta. Devletin ve polisin toplumda yerleştirmek istediği çarpık düşünce biçimini, kendileri hakkındaki çarpıtılmış imajı halka empoze ederek, insanları iyice körleştirmeye ya da körlüklerini iyice pekiştirmeye çalışıyorlar. Bu araçların en can yakan öğeleri ise tiyatro oyuncularını. En azından eğitimleri süresince okudukları ya da sahneledikleri oyunların onlara pratikte bir bilinç kazandırmadığını görmek içler acısı. "Devlet sanatçısı" olmasalar dahi devletin kolluk kuvvetlerine dahil bir eleman gibi çalışmakta hiçbir beis görmedikleri aşikar.

GÜLEREN EREN

Beçtiğimiz Aralık ayında bir gün, Yunanistan'daki ayaklanmaları destekleyenler Galatasaray Meydanı'nda buluşmuştu. Yunan Konsolosluğu civarında bekleyen polislerden birine, yoldan geçen bir teyze yanaştı. "Oğlum, geçeyim mi, başıma bir şey gelir mi?" sorusuna aldığı cevapsa bu teyzeyi tatmin etmiş, yoluna devam etmişti: "Geçin geçin, biz buradayız. Merak etmeyin." Oysa polisin cevabı yerine atılan sloganlara kulak veren bir insan, asıl çekinilmesi gerekenin sığındığı üniformalı vatandaş olduğu sonucuna da ulaşabilecekti.

O teyzenin, polisin iki dudağı arasında çıkanlar dışında bir sözle ilgilenmemesinin ardında ömrü boyunca ona belletilmiş olanlar yatıyor. Yaşamın her alanında, insanlara sadece inanmaları gerekeni gösteren bir yapı söz konusu. Devlet, çocukluktan başlayarak egemen ideolojinin savunduklarını değişmez gerçekler olarak zihinlere kazımakta ve elbette bunun için eline geçen her fırsatı verimli bir şekilde kullanmakta. Günümüzde bunun en etkili aracı medya; televizyon ise ulaştığı kitlenin genişliği açısından medya içinde de sıvrılıyor.

Renkli ekranın toplumun üzerindeki etkisini pek çok örnekle indirmek mümkün. Televizyon haberleri-

nin içeriği, hatta bültenlerde kullanılan kimi sözcükler bile egemen ideolojinin bize dayattığı kavramların yerlerini sağlamlaştırmasını sağlıyor. Reklamlarda gördüklerimiz yaşamlarımızı şekillendiriyor; milliyetçi semboller devlete bağlılığımızı pekiştiriyor. Son yıllarda sayı inanılmaz bir hızla artan dizilerse başlı başına bir inceleme konusu. Çünkü hikayelerinin ya da karakterlerinin cazibesine kapılan insanlara, eleştirilecek pek çok öğenin bu dizilerle meşru kılınarak aktarıldığını görebiliyoruz.

Son zamanlarda polis, televizyon dizilerinde de -olanca sevimliliğiyle- karşımıza çıkmış durumda. Arka Sokaklar ve Gece Gündüz çok tutmuş olacak ki son zamanlarda tatlı-sert polis karakteriyle Adanalı da polis dizileri arasına katıldı. Bu furyanın sebebini de düşünmek gerekiyor. Sokaktaki teyze hâlâ polise güveniyor; ama güveninin tazelenmesi de gerekiyor. Ayrıca son yıllarda internetin de etkisiyle, iletişim ve haber-

leşme eskisi kadar kontrol altında değil; örneğin polis şiddetinin açıkça gözüktüğü videolar çıkabiliyor ortaya. Polisin cinayetlerine ya da şiddetine dair haberler, bağımsız platformlarda tartışılıyor. Bu yüzden polisin imajının örselense de cilalanıp önümüze tekrar sürülmesine ihtiyaç duyuluyor. Söz konusu dizilerin bu işe yaradığını söylemek pek de yanlış olmasa gerek.

Aslında polis dizilerine bir miktar ithal edilmiş ürünler olarak da bakabiliriz. Amerikan polislerinin bir takım klişelerini her daim bu yapımlarda da görüyoruz. Amerikalı örneklerinde gördüğümüz, "kutsal" sorumluluk bilinci, bireysel kahramanlık gösterileri, kovalama sahneleri Türkiye'deki dizilerde de karşımıza çıkıyor. Öte yandan, bazen o senaryolardan aparılmış hikayeler ya da yoğun ve zor iş koşulları yüzünden çocuğunun okuldaki gösterisine gidemeyen baba figürü gibi daha ufak benzerlikler de mevcut. Televizyon, batıda daha uzun süredir sistemli olarak kullanılıyor;

[SANAT]

Türkiye'de de ucuz kopyalarla bu yöntemlerin ithal edilmesi çok da şaşırtıcı değil elbette.

Bu dizilerin içeriğine bakacak olursak; senaryoların oldukça vasat olduğunu söyleyebiliriz. İzleyicinin ilgisini daha ziyade halkın sempatisini kazanan karakterlerle sağlamaya çalışan senaristlerin elinden çıkma yapımlar önümüze sürülenler. Bu da asıl amaca giden daha kestirme bir yol olarak kabul edilebilir. Halkın yanı sıra, bu karakterlerin polisler tarafından da oldukça benimsenmiş olduğunu oyuncularla yapılan çeşitli röportajlardan anlayabiliyoruz. Çekim yaptıkları kurumlarda el üstünde tutulduklarını, bazen gerçek polisler gibi karşılandıklarından bahsediyorlar. Bu da dizilerin ne kadar yanlı olduğuna dair bir gösterge tabii ki. Ayrıca, polisiye dizilerin danışmanları da elbette yine polislerden oluşuyor. Doğal olarak ortaya, onların bize göstermek istediği imaj çıkıyor.

Sempatik, halk çocuğu polis karakteri bu dizilerin en yenisi Adanalı'da epey su yüzüne çıkmış durumda. Sadece polisiye-aksiyon değil, aynı zamanda bir komedi dizisi yapmak istemişler. Oktay Kaynarcalı'nın oynadığı Adanalı karakterinin komikliği, kaba kuvvet gösterdiği sahnelerde ürkütücü bir maske işlevini görüyor. Bu tip sahneler kimi zaman polislerden "onları yanlış tanıttığına" dair ironik eleştiriler almışsa da; aksine halkın gülmesi için yapılmış, dolayısıyla meşrulaştırılan eylemleri resmediyor. Bu delikanlı, ipe sapa gelmez, kadın amirine cinsiyetçi tavırlar sergileyen

karakter izleyiciye sevdirmek için yaratılmış. "Türk polisi yakalar" düsturuna uygun olarak da her zaman "suçluları" dize getiriyor. Bazen kafasına vurula vurula, hakaretler edilerek ağzından laf alınan bir adamı da Adanalı'yla birlikte "komiklik" yaparken izliyoruz. O sahnede izleyici, polisin bu hareketini "işkence" kapsamında görmek bir yana, gülünecek, normal bir davranış biçimi olarak algılıyor. Hatta Adanalı içinden geldiği gibi davranan, samimi, eğlenceli bir tip olduğu için ideal polis olarak bile kabul ediliyor. Başka bir sahnede "sevimli" karakterimizin, kovaladığı adamlardan birini vurduğunu ve adamın havuza düştüğünü görüyoruz. Adanalı havuzun yanından kaygısızca geçerken "Kaldırın şunu burdan." gibi bir cümle sarfediyor o eğlenceli şivesiyle ve orada da gülüyor olmanız bekleniyor. Ne de olsa bu topraklarda polisin birini vurması pek tepki yaratmıyor. "Vardır bir bildiği" ya da "Polis vurduysa bir şey yapmıştır" kabullerine dayanarak yargısız infaz bir kez daha ekranlarda meşrulaştırılmış oluyor. Üstüne kahkahalar atılmasının beklenmesi de bu işin tuzu biberi.

Senaryoların bazen birebir polisin taleplerine göre biçimlendiğini söylemek mümkün. Yine Adanalı'da bir bölüm polis kılığına girmiş düzenbazlara ayrılmış. Tam da polis kıyafetiyle kadınları kaçırıp tecavüz eden bir grubun haberlerini izlememiz ertesinde, Adanalı'nın benzer bir çeteyi yakalaması konu ediliyor. Böylece polisin gerçek yaşamda zedelenmekte olan imajı-

na bir fırça darbesiyle rötüş yapılıyor ve Adanalı'nın ağzından bu düzenbazların "şerefsizliği" polis adına haykırılıyor.

Bu dizilerin yapımcıları, yönetmenleri, oyuncularını gerçek anlamda bir aracı olarak çalışmakta. Devletin ve polisin toplumda yerleştirmek istediği çarpık düşünce biçimini, kendileri hakkındaki çarpıtılmış imajı halka empoze ederek, insanları iyice körleştirmeye ya da körlüklerini iyice pekiştirmeye çalışıyorlar. Bu araçların en can yakan öğeleri ise tiyatro oyuncuları. En azından eğitimleri süresince okudukları ya da sahneledikleri oyunların onlara pratikte bir bilinç kazandırmadığını görmek içler acısı. "Devlet sanatçısı" olmasalar dahi devletin kolluk kuvvetlerine dahil bir eleman gibi çalışmakta hiçbir beis görmedikleri aşikar. Sanatçının tarifini yapmak ya da her birinden muhalif bir duruş sergilemesini beklemek adil olmaz belki, ama "sanatçı" kabul edilenlerin en azından sorgulayıcı olmalarını, egemen ideolojinin propagandasını yapmaya bunca gönüllü olmamalarını bekleyebiliriz.

Televizyondaki cici polisleri izlerken biz, geçtiğimiz ay Şanlıurfa'da 16 yaşındaki İbrahim Halil Çoban polis kursunuyla hayatını kaybetti. Atina'ya selam gönderirken bizler, sokaktan geçen teyze polisten medet umuyordu. O zaman da polisin cinayet işlediğinden haberi yoktu, şimdi de yok. Onun ekranda gördüğü polis cinayet işlemiyor çünkü; adamın birini vuruyorsa da "Vardır bir sebebi".

filmmor yedinci defa yolda

Bu sene yedincisi düzenlenen Uluslararası Gezici Kadın Filmleri Festivali, "Beden" temasını ele alan programıyla 9 Mart'ta başlıyor. Festival, Tema ve Kadınların Sineması adındaki iki bölümden oluşacak. Filmler 9-15 Mart'ta İstanbul'da, Fransız Kültür Merkezi ve İstanbul Modern salonlarında, ardından 20-21 Mart'ta Manisa, 5-6 Nisan'da Urfa ve 11-12 Nisan'da Trabzon'da izlenebilir.

Bu temanın çatısı altındaki yirmi iki filmde işlenenler, hem kadın bedeninin üstünde şiddetin her türlüyle hak iddia eden düzeni ve zihniyeti; hem de kadınların bunlara zaman zaman teslim olup, kendi bedenlerini bu düzenin taleplerine uydurma çabasını içeriyor. Kadınların Sineması bölümündeyse yirmi bir film izleyicilerle buluşmayı bekliyor. Türkiye ve dünyanın çeşitli ülkelerinden onlarca kadın filmi, bu sene de yaklaşık bir ay boyunca beyaz perdeye yansıyor.

Festival programında dört ilde de dü-

zenlenecek olan "Kadın Bedeninin Seyri: Sinema, Beden, Cinsiyetçilik" paneli, film okuma atölyesi ve yönetmenlerle söyleşiler de yer alacak.

2009 Filmmor'unda bir de yenilik yer alıyor. 1. Altın Bamyası Cinsiyetçilik Ödülleri, festivalin açıklamasına göre bir sene sonra aday bulamama ümidiyle verilmeye başlanacak. Türk sinemasındaki ayırıcılığa, cinsiyetçiliğe, erkek egemen bakış açısının baskınlığına dikkat çekmek amacıyla ortaya çıkan bu ödüller, sinemacıların topluma sirayet etmiş bu kavramların daha da sıradanlaştırılmasına, meşrulaştırılmasına alet olmamalarını kadınlar adına talep ediyor.

Uluslararası Gezici Filmmor Kadın Filmleri Festivali çok uzun yıllar boyunca devam etmesini dilediğimiz bir organizasyon. Dileriz şimdi dört ilde kadınlarla buluşan festivali, gelecekte daha fazla şehirde de yaşatma şansı bulunur.

